

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА**



ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Інституту педагогічної освіти
і освіти дорослих імені Івана Зязюна
НАПН України

 Л.Б.Лук'янова
«30» серпня 2021 р.

Розглянуто та затверджено
на засіданні Вченої ради Інституту
педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України
протокол №8 від 30.08.2021 р.
Секретар Вченої ради

 О.В. Тринус

**ПОЛОЖЕННЯ
про наукове керівництво (консультування) здобувачів вищої освіти
ступеня доктора філософії та доктора наук**

Київ 2021

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення розроблено відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (2014), Закону України «Про освіту» (2017), Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №261 від 23.03.2016 року.

1.2. У Положенні використовуються терміни:

аспірант – здобувач освіти, який проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження у рамках підготовки в аспірантурі у закладі вищої освіти / науковій установі для здобуття ступеня доктора філософії;

докторант – науковий або науково-педагогічний працівник, який проводить фундаментальні та (або) прикладні наукові дослідження у рамках підготовки в докторантурі у вищому навчальному закладі (науковій установі) для здобуття ступеня доктора наук;

здобувачі вищої освіти – особи, які навчаються у вищому навчальному закладі на певному рівні вищої освіти з метою здобуття ступеня доктора філософії та доктора наук;

науковий керівник – науково-педагогічний працівник, що демонструє високий рівень дослідницької активності і здійснює наукове керівництво роботою аспіранта над дисертацією; надає консультації щодо змісту і методології наукових досліджень;

науковий консультант – науково-педагогічний працівник, що є висококваліфікованим фахівцем з певного наукового напрямку і здатний здійснювати наукове консультування на високому професійному рівні.

1.3. Зміни і доповнення в це Положення вносяться рішенням Вченої ради Інституту.

II. ПОРЯДОК ПРИЗНАЧЕННЯ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА (КОНСУЛЬТАНТА)

2.1. Рішення про призначення наукових керівників і консультантів приймається на засіданні Вченої ради Інституту та затверджується наказом директора.

2.2. Вчена рада Інституту призначає докторанту наукового консультанта з числа штатних або позаштатних науково-педагогічних працівників Інституту зі ступенем доктора наук з відповідної спеціальності (спеціалізації).

На здійснення наукового консультування відводиться щороку 50 академічних годин навантаження на одного докторанта.

Науковий консультант може здійснювати підготовку лише одного докторанта.

2.3. Науковий керівник аспіранта призначається з числа штатних або позаштатних науково-педагогічних працівників з науковим ступенем.

Науковий керівник, який є доктором наук, може здійснювати одночасне наукове керівництво (консультування), як правило, не більше

п'яти здобувачів наукових ступенів, включаючи тих, що здобувають науковий ступінь доктора наук.

Науковий керівник, який має ступінь доктора філософії, може здійснювати одночасне наукове керівництво роботою над дисертаціями, як правило, не більше трьох здобувачів наукового ступеня доктора філософії.

Рішенням Вченої ради аспіранту може бути призначено два наукових керівники з відповідним розподілом годин навчального навантаження та обов'язків між ними.

2.3. Право здійснення наукового керівництва роботою над дисертацією аспіранта надається штатним і позаштатним докторам філософії (кандидатам наук) за рішенням Вченої ради.

2.5. За поданням випускового відділу Вчена рада Інституту може прийняти рішення про надання дозволу керівництва аспірантами кандидату наук (доктору філософії) з числа науково-педагогічних працівників Інституту, рівень наукової активності якого засвідчується виконанням за останні п'ять років не менше трьох з наступних умов:

- наявність наукової публікації у періодичному виданні, яке включено до наукометричних баз, зокрема Scopus або Web of Science Core Collection, рекомендованих МОН (у тому числі у співавторстві);

- наявність наукових публікацій у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, та/або авторських свідоцтв, та/або патентів загальною кількістю п'ять досягнень;

- позитивна динаміка цитувань наукових праць;

- наявність виданого підручника чи навчального посібника, що рекомендований МОН, іншим центральним органом виконавчої влади або вченою радою Університету, або монографії (у разі співавторства – з фіксованим власним внеском);

- наукове керівництво (консультування) здобувача, який одержав документ про присудження наукового ступеня;

- участь у міжнародному науковому проєкті/залучення до міжнародної експертизи;

- проведення навчальних занять іноземною мовою (крім мовних навчальних дисциплін) в обсязі не менше 50 аудиторних годин на навчальний рік;

- робота у складі експертних рад з питань проведення експертизи дисертацій МОН або галузевих експертних рад Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, або Акредитаційної комісії, або їх експертних рад, або міжгалузевої експертної ради з вищої освіти Акредитаційної комісії, або трьох експертних комісій МОН (зазначеного Агентства, або Науково-методичної ради) науково-методичних комісій з вищої освіти МОН, або робочих груп з розроблення стандартів вищої освіти України;

- виконання функцій наукового керівника або відповідального виконавця наукової теми (проєкту), або головного редактора/члена редакційної колегії наукового видання, включеного до

переліку наукових фахових видань України, або іноземного рецензованого наукового видання;

- організаційна робота в Університеті на посадах ректора (проректора), декана факультету (заступника декана), завідувача кафедри (заступника завідувача), вченого секретаря Університету (факультету), відповідального секретаря приймальної комісії та його заступника;

- участь в атестації наукових кадрів як офіційного опонента або члена спеціалізованої вченої ради;

- присвоєння вченого звання професора.

2.6. Клопотання про надання права наукового керівництва аспіранта порушується завідувачем випускового відділу, який представляє на розгляд Вченої ради наступний комплект документів:

особиста заява потенційного керівника на ім'я директора із зазначенням тематики дисертаційних досліджень, за якими здійснюватиметься наукове керівництво;

витяг з протоколу засідання випускового відділу;

обґрунтування наукового керівництва кандидатом наук;

список опублікованих наукових праць (як правило, у провідних рецензованих наукових журналах і виданнях) за останні п'ять років. Додатково позаштатні кандидати наук подають:

копії диплома про присудження наукового ступеня кандидата наук;

копії диплома про присудження вченого звання професора, доцента або старшого наукового співробітника;

довідку з місця роботи із зазначенням посади.

2.7. Науковий керівник (консультант) здобувача здійснює наукове керівництво роботою над дисертацією, надає консультації щодо змісту і методології наукових досліджень, контролює виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану аспіранта і відповідає перед Вченою радою за належне та своєчасне виконання обов'язків наукового керівника (консультанта).

2.8. Науковий керівник (консультант) має бути присутній на засіданнях випускового відділу, де проводиться атестація прикріплених до нього здобувачів.

2.9. Наукові керівники (консультанти) щорічно звітують про роботу зі здобувачами на засіданні випускового відділу.

2.10. Особи, які не забезпечують своєчасної та якісної підготовки здобувачів, можуть бути усунуті від наукового керівництва (консультування).

III. ОBOB'ЯЗКИ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА (КОНСУЛЬТАНТА)

3.1. Науковий керівник (консультант) зобов'язаний:

- здійснювати наукове керівництво роботою аспіранта над дисертацією;

- надавати аспіранту консультації щодо змісту і методології наукових досліджень;

- сприяти публікації наукових статей аспірантами з наукового напрямку підготовки дисертації:

1) у фахових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України,

2) у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу, або закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus (щонайменше одна стаття);

- контролювати виконання аспірантом (докторантом) індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану;

- забезпечувати та контролювати проходження практики аспірантом;

- сприяти проходженню захисту дисертації здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії (доктора наук) згідно з календарним планом його наукової роботи до завершення навчання в аспірантурі;

- відповідати перед вченою радою Університету за належне та своєчасне виконання обов'язків наукового керівника (консультанта).

3.2. Науковий керівник (консультант) несе персональну відповідальність за своєчасне проходження аспірантом (докторантом) атестацій про виконану навчально-наукову роботу за звітний період, а також проходження практики.

Науковий керівник повинен бути присутнім на засіданнях кафедри і вченої ради факультету, на яких проводиться атестація аспірантів. Висновок наукового керівника є вирішальним.

3.3. У разі невиконання навчально-наукової роботи аспірантом відділ аспірантури і докторантури здійснює перерозподіл годин навчального навантаження науково-педагогічному працівнику, який здійснює наукове керівництво над аспірантом.

3.4. Після отримання остаточного варіанту дисертаційної роботи науковий керівник складає письмовий висновок, в якому характеризує якість роботи, зазначає її позитивні сторони, особливу увагу звертає на недоліки, здійснює оцінку роботи здобувача в процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану, мотивуючи можливість або недоцільність подання дисертаційної роботи на попередній розгляд на засіданні кафедри та проходження попередньої експертизи (фахового семінару);

3.5. У своїй повсякденній роботі науковий керівник аспірантів повинен:

- постійно підвищувати свою кваліфікацію і комунікаційні навички;

- прагнути до вивчення та впровадження передового досвіду керівництва науковими дослідженнями;

- показувати приклад порядності, толерантності та поваги до чужої думки, надавати допомогу своїм аспірантам в оволодінні навичками й

уміннями наукової полеміки та дискусії;

- разом із аспірантом дотримуватись принципів академічної доброчесності, використовуючи у науковій та дослідницькій діяльності лише перевірені та достовірні джерела інформації та грамотно посилатися на них.

3.6. Якщо дисертація, в якій виявлено академічний плагіат, була захищена у разовій спеціалізованій вченій раді, науковий керівник, члени цієї ради та офіційні опоненти, які надали позитивні висновки про наукову роботу, позбавляються права брати участь у роботі спеціалізованих вчених рад строком на два роки, а заклад вищої освіти (наукова установа) позбавляється права створювати разові спеціалізовані вчені ради строком на один рік.

IV. ЗМІНА НАУКОВОГО КЕРІВНИКА ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ

4.1. Зміна наукового керівника (консультанта) здобувача освіти проводиться у таких випадках:

- за взаємною згодою наукових керівників (консультанта), які засвідчують її своїми підписами на заяві здобувача;
- у разі зміни напряму дисертаційної роботи (його теми та/або мети, об'єкта чи предмета);
- неможливості науковим керівником (консультантом) виконувати свої обов'язки (смерть, важка хвороба, звільнення з Інституту, тривале відрадження (більше 6 місяців)).

4.2. Зміна наукового керівника аспіранта здійснюється рішенням Ученої ради Інституту і вводиться у дію наказом директора.

4.3. Для розгляду питання щодо зміни наукового керівника аспірант:

- пише заяву на ім'я голови вченої ради Університету, яка розглядається на засіданні кафедри (до якої прикріплений аспірант) та вченої ради факультету;

- додає до заяви обґрунтування теми дисертаційної роботи (з підписами наукового керівника та аспіранта), рішення засідання кафедри та вченої ради факультету;

- на підставі рішення вченої ради Університету аспірант пише заяву на ім'я ректора, в результаті чого зміна наукового керівника вводиться в дію наказом ректора.

Форми заяв наведені у додатках.

3.1. У випадку зміни наукового керівника, у зв'язку зі звільненням з Університету, науковий керівник, який звільняється, до моменту подання заяви на звільнення зобов'язаний розглянути питання про зміну наукового керівника свого аспіранта на засіданні кафедри та надати йому пропозиції нових наукових керівників.

3.2. При необхідності зміни наукового керівника, у разі не подання аспірантом заяви про зміну наукового керівника, кафедра (до якої

прикріплений аспірант), врахувавши спеціальність та тематику дисертаційної роботи здобувача, зобов'язана призначити наукового керівника серед відповідних науково-педагогічних працівників Університету.

IV. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

4.1. Дане Положення розглядається й ухвалюється вченою радою Університету та вводиться у дію наказом ректора.

4.2. Зміни та доповнення до Положення розглядаються й ухвалюються вченою радою Університету за поданням завідувача відділу аспірантури і докторантури та вводяться у дію наказом ректора.